

**VIEŠOJI ĮSTAIGA
DAIŪ PIRMINĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS CENTRAS**

Kodas 145371299 Aido g. 18, LT-78242 Šiauliai, Tel., faks. (8-41) 552791

**2018 m. Finansinės atskaitomybės
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

I. BENDROJI DALIS

Viešoji įstaiga Dainų pirminės sveikatos priežiūros centras pagal Sveikatos priežiūros įstaigų įstatyme nustatytą nomenklatūrą yra Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos iš Šiaulių miesto savivaldybės turto ir lėšų įsteigta viešoji asmens sveikatos priežiūros ne pelno siekianti įstaiga, teikianti sveikatos priežiūros paslaugas pagal sutartis su Šiaulių teritorine ligonių kasa ir kitais užsakovais.

Veiklos sritis: medicininės ir odontologinės praktikos veikla (kodas 86.2).

Įstaiga savo veikloje vadovaujasi LR Konstitucija, Sveikatos priežiūros įstaigų, Viešųjų įstaigų, Sveikatos draudimo ir kt. įstatymais bei teisės aktais, o taip pat įstatais. VŠĮ Dainų PSC įstatai patvirtinti 2015 m. spalio 29 d. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-287. Įstaiga įregistruota Valstybės įmonės Registrų centro Šiaulių filiale 2004 m. lapkričio mėn. 25 dieną, kodas (identifikavimo numeris) 145371299. Įstaigos buveinė yra Aido g. 18, Šiauliai. 2004 m. kovo 12 d. įstaigai suteiktas paramos gavėjo statusas.

Banko rekvizitai: A/s LT507300010002406308, spec. lėšų sąskaita LT317300010002409172 AB "Swedbank" banke ; a/s LT887180000001130691 "Šiaulių" banke.

Įstaiga yra juridinis asmuo, ne pelno siekianti viešoji įstaiga, turinti ūkinį, finansinį, organizacinį ir teisinį savarankiškumą, savo antspaūdą, sąskaitas banke. Įstaiga yra ribotos turtinės atsakomybės. Pagal savo prievoles atsako savo turtu. Įstaigos ūkiniai metai sutampa su kalendoriniais. Įstaigos veikla neterminuota.

Pagrindinis įstaigos veiklos tikslas – gerinti Lietuvos gyventojų sveikatą, mažinti jų sergamumą, kokybiškai bei kvalifikuotai teikti medicinos paslaugas. Siekiant įvykdyti veiklos tikslus, įstaiga teikia pirminio ir antrinio lygio ambulatorines asmens sveikatos priežiūros paslaugas.

Didžiausia dalį pagrindinės veiklos kitų (be finansavimo) pajamų sudaro pajamos už teikiamas medicinos paslaugas pagal iš anksto pasirašytas sutartis su Šiaulių teritorine ligonių kasa (94,0 %). Dalis pajamų gaunama už medicinos paslaugas, apmokamas atskirų fizinių bei juridinių asmenų. Be pagrindinės veiklos VŠĮ Dainų PSC ataskaitiniais metais dalyvavo vykdamas programas,

kurios buvo finansuojamos iš valstybės, savivaldybės biudžeto fondų ir iš kitų šaltinių. Detali informacija pateikiama aiškinamojo rašto prieduose.

Vidutinis darbuotojų skaičius per ataskaitinius metus buvo 172 žmonės, iš jų: 47 - gydytojai, 54 - slaugytojai, 47 - kitas personalas, teikiantis asmens sveikatos paslaugas, 13 - administracijos darbuotojai, 11 - kitas personalas.

Ataskaitinio laikotarpio pirmą pusmetį už įstaigos veiklą buvo atsakingas direktorius Pranas Andruškevičius, antrą pusmetį – laikinai einanti direktoriaus pareigas Aurika Koncienė.

VšĮ Dainų PSPC neturi kontroliuojamų, asocijuotų ir kitų subjektų, filialų ar kitų panašių struktūrinių vienetų.

Įstaigoje buhalterinė apskaita tvarkoma kompiuterizuotai, naudojant „Būtent“ buhalterinę programą.

Sumos šioje finansinėje atskaitomybėje pateikiamos nacionaline valiuta – eurais.

II. APSKAITOS POLITIKA

2018 metais VšĮ Dainų PSPC tvarkydama buhalterinę apskaitą ir sudarydama finansinių ataskaitų rinkinį vadovavosi šiais teisės aktais (įskaitant ir jų pakeitimus):

1. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymu.
2. Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu.
3. Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais (VSAFAS).
4. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymu.
5. Lietuvos Respublikos Viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų įstatymu.
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 1070 patvirtintomis Inventorizacijos taisyklėmis.
7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. vasario 17 d. nutarimu Nr. 179 patvirtintomis (su 2018-05-23 nutarimu Nr. 490 pakeitimais) Kasos darbo organizavimo ir kasos operacijų atlikimo taisyklėmis.

Buhalterinė apskaita tvarkoma ir finansinė atskaitomybė sudaroma vadovaujantis šiais privalomais bendraisiais apskaitos principais (nustatytais Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme): subjekto, veiklos tęstinumo, periodiškumo, pastovumo, piniginio mato, kaupimo, palyginimo, atsargumo, neutralumo ir turinio viršenybės prieš formą.

Remiantis minėtais teisės aktais yra parengta ir įstaigos direktoriaus 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. V-60 patvirtinta apskaitos politika, kuri įsigaliojo nuo 2010 m. sausio 1 d.

Apskaitos politika per ataskaitinį laikotarpį nebuvo keičiama,

Nebuvo nustatyta esminių klaidų, padarytų praėjusių ataskaitinių laikotarpių finansinėse ataskaitose.

Įstaiga kasmet inventorizuoja visą turtą ir įsipareigojimus pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintas Inventorizacijos taisykles.

Nematerialusis turtas apskaitomas vadovaujantis apskaitos principais ir taisyklėmis, nustatytais 13 VSAFAS „Nematerialusis turtas“. Nematerialus turtas apskaitoje pripažįstamas įsigijimo savikaina, o ataskaitose rodomas likutine verte. Nematerialiojo turto likutinė vertė – suma, apskaičiuojama prie nematerialiojo turto įsigijimo savikainos pridėdant arba iš jos atimant visas nematerialiojo turto vertės pokyčių sumas ir atimant sukauptą amortizacijos sumą. Nematerialiojo turto amortizacija skaičiuojama taikant tiesiogiai proporcingą amortizacijos skaičiavimo metodą.

Nuo 2015 m. sausio 1 d. įstaigos nematerialiojo turto apskaita vykdoma vadovaujantis 2014 m. rugpjūčio 18 d. LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-875 patvirtintais LR sveikatos priežiūros viešojo sektoriaus subjektų ilgalaikio turto amortizacijos ekonominiais normatyvais.

Nematerialiojo turto grupių naudingo tarnavimo laikas:

Programinė įranga, jos licencijos ir techninė dokumentacija – 4 metai;

Kitas nematerialus turtas – 9 metai;

Įstaigos veikloje naudojamas visiškai amortizuotas nematerialusis turtas (programinė įranga), kurio įsigijimo savikaina yra 7470 EUR.

Nenaudojamo, bet nenurašyto nematerialiojo turto įstaigoje nėra.

Ilgalaikis materialusis turtas apskaitomas vadovaujantis apskaitos principais ir taisyklėmis, nustatytais 12 VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“. Ilgalaikiam materialiajam turtui priskiriamas turtas, kurio tarnavimo laikas ilgesnis nei vieneri metai, o minimali vertė yra ne mažesnė nei 500 EUR. Ilgalaikis materialusis turtas apskaitoje pripažįstamas įsigijimo savikaina, o ataskaitose rodomas likutine verte. Ilgalaikio materialiojo turto likutinė vertė – suma, apskaičiuojama prie ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikainos pridėdant arba iš jos atimant visas ilgalaikio materialiojo turto vertės pokyčių sumas ir atimant sukauptą nusidėvėjimo sumą.

Remonto ir rekonstravimo išlaidos pripažįstamos sąnaudomis tuo ataskaitiniu laikotarpiu, kai jos patiriamos. Remonto sąnaudos kapitalizuojamos, kai atlikti darbai pagerina ilgalaikio materialiojo turto savybes ir prailgina jo tarnavimo laiką.

Pelnas arba nuostoliai, perleidus ilgalaikį materialųjį turtą, yra apskaičiuojami iš gautų pajamų atimant parduoto turto likutinę vertę. Perleidus ilgalaikį materialųjį turtą, apskaitoje parodomas sandorio rezultatas.

Ilgalaikis materialusis turtas apskaitomas taikant tiesiogiai proporcingą nusidėvėjimo skaičiavimo metodą. Nudėvimoji vertė paskirstoma per visą naudingo tarnavimo laiką.

Nuo 2015 m. sausio 1 d. įstaigos materialiojo turto apskaita vykdoma vadovaujantis 2014 m. rugpjūčio 18 d. LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-875 patvirtintais LR sveikatos

priežiūros viešojo sektoriaus subjektų ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) ekonominiais normatyvais.

Ilgalaikio materialiojo turto grupių naudingo tarnavimo laikas:

Mašinos ir įrengimai:

medicinos įranga - 9 metai;
apsaugos įranga - 9 metai.

Transporto priemonės:

lengvieji automobiliai ir jų priekabos - 9 metai.

Baldai ir biuro įranga:

aldai - 11 metai;
kompiuteriai ir jų įranga – 6 metai;
kopijavimo priemonės - 7 metai;
kita biuro įranga - 9 metai.

Kitas ilgalaikis materialusis turtas:

ūkinis inventorių ir kiti reikmenys - 6 metai;
kitas ilgalaikis materialusis turtas - 5 metai.

Įstaigoje nėra nenaudojamo, bet nenurašyto materialiojo turto.

Veikloje naudojamas visiškai nudėvėtas (lik. vertė iki 1 EUR) materialusis turtas, kurio įsigijimo savikaina yra 205512 EUR.

Ilgalaikio finansinio turto įstaiga neturi.

Pagal panaudos sutartis valdomas ilgalaikis materialusis turtas apskaitomas nebalansinėse sąskaitose.

Atsargos apskaitomos vadovaujantis apskaitos principais ir taisyklėmis, nustatytais 8 VSAFAS „Atsargos“.

Atsargos įvertinamos įsigijimo savikaina.

Apskaičiuodama atsargų, sunaudotų teikiant paslaugas, savikainą, VŠĮ Dainų PSPC taiko „pirmas į – pirmas iš“ (FIFO) atsargų įkainojimo būdą.

Kai atsargos sunaudojamos, nurašomos ar perduodamos, jų balansinė vertė pripažįstama sąnaudomis to laikotarpio, kuriuo pripažįstamos atitinkamos pajamos. Atsargų sunaudojimas apskaitoje registruojamas pagal nuolatinį atsargų rodymo apskaitoje būdą, kai buhalterinėje apskaitoje registruojama kiekviena su atsargų sunaudojimu, pardavimu ar perleidimu susijusi ūkinė operacija.

Prie atsargų priskiriamas neatiduotas naudoti ūkinis, medicinos ir kitas inventorių. Atiduoto naudoti inventoriaus vertė iš karto įtraukiama į sąnaudas. Naudojamo inventoriaus apskaita kontrolės tikslais tvarkoma nebalansinėse sąskaitose.

Finansinis turtas apskaitomas vadovaujantis apskaitos principais ir taisyklėmis nustatytais 17 - ame VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai.“

Ilgalaikio finansinio turto įstaiga neturi.

Prie trumpalaikio finansinio turto priskiriama:

- išankstiniai apmokėjimai;
- per vienus metus gautinos sumos;
- trumpalaikės investicijos;
- pinigai ir jų ekvivalentai;
- kitas trumpalaikis finansinis turtas.

Finansavimo sumos apskaitomos vadovaujantis apskaitos principais ir taisyklėmis nustatytais 20 VSAFAS „Finansavimo sumos“. Finansavimo sumos pripažįstamos, kai atitinka šiame VSAFAS nustatytus kriterijus.

Finansavimo sumos – tai iš valstybės ir savivaldybės biudžetų, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo, Europos Sąjungos, Lietuvos ir užsienio paramos fondų gauti arba gautini pinigai arba kitas turtas, skirti įstatuose nustatytiems tikslams pasiekti ir funkcijoms atlikti bei vykdomoms programoms įgyvendinti. Finansavimo sumos apima gautus arba gautinus pinigus, turtą, t. sk. ir kaip paramą gautą turtą, įskaitant įsigytą už simbolinį atlyginimą.

Gautos (gautinos) ir panaudotos finansavimo sumos arba jų dalis pripažįstamos finansavimo pajamomis tais laikotarpiais, kuriais padaromos su finansavimo sumomis susijusios sąnaudos.

Gautos ir perduotos kitiems viešojo sektoriaus subjektams finansavimo sumos sąnaudomis nepripažįstamos. Perdavus finansavimo sumas kitiems viešojo sektoriaus subjektams, mažinamos gautos finansavimo sumos, registruojamos finansavimo sumos (perduotos).

Įsipareigojimai apskaitomi remiantis apskaitos principais ir taisyklėmis nustatytais 17 VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“ ir 19 VSAFAS „Nuoma, finansinė nuoma (lizingas) ir kitos turto perdavimo sutartys“.

Įsipareigojimai yra skirstomi į ilgalaikius ir trumpalaikius, atsižvelgiant į numatomą įsipareigojimų įvykdymo laiką. Įsipareigojimai registruojami apskaitoje tik tada, kai gavus turtą ar paslaugas įstaiga prisiima įsipareigojimą atsiskaityti pinigais arba turtu.

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje ilgalaikių skolų dalis, kuri turės būti sugrąžinta per ateinančius finansinius metus, perkeliama į trumpalaikių įsipareigojimų grupę. Trumpalaikiai įsipareigojimai yra tie, kuriuos įstaiga turės įvykdyti per vienerius metus nuo finansinės būklės ataskaitos sudarymo datos.

Finansinės nuomos (lizingo) ūkinės operacijos apskaitomos vadovaujantis apskaitos principais ir taisyklėmis, kurios nurodytos 19 VSAFAS „Nuoma, finansinė nuoma (lizingas) ir kitos turto perdavimo sutartys“.

Nuomos sutartims taikomas turinio viršenybės prieš formą principas. Ar nuoma bus laikoma veiklos nuoma, ar finansine nuoma, priklauso ne nuo sutarties formos, o nuo jos turinio ir ekonominės prasmės.

Apskaitoje registruojamos finansinės nuomos įmokos yra padalijamos, išskiriant turto vertės dengimo sumą, palūkanas ir kitas įmokas (kompensuotinas nuomos sumas, neapibrėžtus nuomos mokesčius ir pan., jei jie yra numatyti finansinės nuomos sutartyje). Palūkanos priskiriamos prie finansinės ir investicinės veiklos sąnaudų ir apskaitoje yra registruojamos kaupimo principu, t.y. registruojamos tą ataskaitinį laikotarpį, už kurį apskaičiuojamos mokėtinos palūkanos. Finansine nuoma (lizingu) įsigyto ilgalaikio materialiojo turto nudėvimoji vertė paskirstoma per visą jo naudingo tarnavimo laiką.

Nuoma laikoma veiklos nuoma, kai perduodant turtą nuomininkui didžioji dalis su turto nuosavybe susijusios rizikos ir naudos, neperduodama nuomininkui, o lieka nuomotojui. Nuomos įmokos pagal veiklos nuomos sutartį yra registruojamos apskaitoje kaip sąnaudos tolygiai (tiesiniu metodu) per nuomos laikotarpį.

Finansinės nuomos sutarties 2018 m. įstaiga neturėjo.

Finansavimo pajamos pripažįstamos ir apskaitomos vadovaujantis apskaitos principais ir taisyklėmis nustatytais 20 VSAFAS „Finansavimo sumos“.

Finansavimo pajamos pripažįstamos pagal kaupimo principą – gautos finansavimo sumos arba jų dalys pripažįstamos pajamomis tais laikotarpiais, kuriais padarytos sąnaudos.

Finansavimo pajamos pripažįstamos tuo pačiu momentu, kaip ir sąnaudos, arba ataskaitinio ketvirčio pabaigoje visai sąnaudų sumai.

Finansavimo sumos, skirtos nematerialiajam, ilgalaikiam materialiajam turtui įsigyti, pripažįstamos finansavimo pajamomis:

- registruojant turto nusidėvėjimą (amortizaciją) ;
- registruojant turto nuvertėjimą;
- registruojant turto pardavimą ar perleidimą ne viešojo sektoriaus subjektams;
- nurašant sugadintą ar dėl kitų priežasčių netinkamą naudoti turtą į sąnaudas.

Finansavimo sumos atsargoms įsigyti pripažįstamos finansavimo pajamomis:

- perdavus ūkinį inventorių naudoti veikloje;
- sunaudojus medžiagas ir žaliavas veikloje;
- pardavus atsargas;
- atsargoms nuvertėjus;
- nurašius pripažintas nereikalingomis, netinkamomis (negalimomis) naudoti atsargas.

Finansavimo sumos kitoms išlaidoms kompensuoti pripažįstamos finansavimo pajamomis, kurios lygios turėtų sąnaudų sumai tą patį mėnesį (ketvirtį), kada jos padarytos.

Finansavimo pajamos mažinamos, kai registruojamas nurašyto ilgalaikio materialiojo turto išmontuotų dalių pajamavimas į atsargas.

Pagrindinės veiklos kitos pajamos apskaitomos vadovaujantis apskaitos principais ir taisyklėmis nustatytais 10 VSAFAS „Kitos pajamos“.

Pajamų apskaitai taikomas kaupimo principas. Pajamos registruojamos apskaitoje ir rodomos finansinėse ataskaitose tą ataskaitinį laikotarpį, kurį yra uždirbamos, t. y. per kurį suteikiamos medicinos paslaugos, nepriklausomai nuo pinigų gavimo momento.

Pajamos pripažįstamos, kai tikėtina, kad įstaiga gaus su sandoriu susijusią ekonominę naudą, kai galima patikimai nustatyti pajamų sumą ir kai galima patikimai nustatyti su pajamų uždirbimu susijusias sąnaudas.

Pajamomis laikoma tik pačios įstaigos gaunama ekonominė nauda. Pajamomis nepripažįstamos trečiųjų asmenų vardu surinktos sumos, kadangi tai nėra įstaigos gaunama ekonominė nauda.

Sąnaudos apskaitomos vadovaujantis apskaitos principais ir taisyklėmis nustatytais 11 VSAFAS „Sąnaudos“.

Sąnaudos apskaitoje pripažįstamos vadovaujantis kaupimo ir palyginimo principais tuo ataskaitiniu laikotarpiu, kai uždirbamos su jomis susijusios pajamos, neatsižvelgiant į pinigų išleidimo laiką. Tais atvejais, kai per ataskaitinį laikotarpį padarytų išlaidų neįmanoma tiesiogiai susieti su tam tikrų pajamų uždirbimu ir jos neduos ekonominės naudos ateinančiais ataskaitiniais laikotarpiais, šios išlaidos pripažįstamos sąnaudomis tą patį laikotarpį, kada buvo patirtos.

Sąnaudų dydis įvertinamas sumokėta arba mokėtina pinigų suma.

Atostoginių kaupimai priskiriami su darbo santykiais susijusiems įsipareigojimams. Atostoginių kaupimai apskaitomi vadovaujantis apskaitos principais, nustatytais 24 VSAFAS „Su darbo santykiais susijusios išmokos“.

Atostoginių kaupimai darbuotojams – tai įsipareigojimas suteikti apmokamas atostogas, kuriomis jie nepasinaudojo ataskaitinį laikotarpį.

Sukaupta už kasmetines atostogas mokėtina suma apskaitoje registruojama kiekvienų metų paskutinę dieną – t.y. gruodžio 31 d.

Atostoginių kaupimai apskaičiuojami ir registruojami apskaitoje šia tvarka:

- apskaičiuojama, kiek kiekvienas darbuotojas turi nepanaudotų kasmetinių kalendorinių atostogų dienų (į kalendorinių dienų skaičių turi būti įskaičiuotos ir papildomai suteikiamos kasmetinės atostogų dienos, (pvz., už darbo stažą ir pan.).

- išmokų už kasmetines atostogas suma apskaičiuojama padauginus darbo dienų skaičių iš darbuotojo vidutinio vienos darbo dienos darbo užmokesčio (vidutinis darbo dienos darbo užmokestis skaičiuojamas iš 3 paskutinių kalendorinių mėnesių, einančių prieš tą mėnesį, už kurį skaičiuojamos sukauptos išmokos už kasmetines atostogas). Darbo dienų skaičius išmokai už kasmetines atostogas išmokėti paskaičiuojamas padauginus nepanaudotų kalendorinių atostogų dienų skaičių iš galiojančio metinio darbo dienų koeficiento, esant penkių (šešių) darbo dienų savaitei.

Apskaičiavus išmokas už kasmetines atostogas, parengiama nepanaudotų atostogų ataskaita pagal darbuotojus. Remiantis šiuo dokumentu apskaitoje registruojama sukaupta už kasmetines atostogas mokėtina suma.

Nuo apskaičiuotos sukauptos mokėtinos už kasmetines atostogas sumos skaičiuojama kaupitina įmokų Valstybiniam socialinio draudimo fondui suma.

Tuo atveju, kai už faktiškai darbuotojams suteiktas atostogas apskaičiuota didesnė suma, negu užregistruoti apskaitoje kaupimai atostoginiams, sumos skirtumui atliekamas buhalterinis įrašas, atitinkamai didinant sąnaudas ir įsipareigojimus.

Tuo atveju, kai už faktiškai darbuotojams suteiktas atostogas apskaičiuota mažesnė suma, negu užregistruoti apskaitoje kaupimai atostoginiams, sumos skirtumui atliekamas reversinis buhalterinis įrašas, atitinkamai sumažinant sąnaudas ir įsipareigojimus.

Turto nuvertėjimas nustatomas ir apskaitomas vadovaujantis apskaitos principais ir taisyklėmis nustatytais 8 VSAFAS „Atsargos“, 17 VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“ ir 22 VSAFAS „Turto nuvertėjimas“.

Nuostoliai dėl turto nuvertėjimo apskaitoje pripažįstami pagal nuvertėjimo požymius. Sudarydama finansinių ataskaitų rinkinį, įstaiga nustato, ar yra turto nuvertėjimo požymių. Jeigu yra vidinių ar išorinių nuvertėjimo požymių, nustatoma turto atsiperkamoji vertė ir palyginama su turto balansine verte.

Nuostoliai dėl turto nuvertėjimo apskaitoje registruojami apskaičiuotų nuostolių suma mažinant turto balansinę vertę ir ta pačia suma registruojant ataskaitinio laikotarpio pagrindinės arba kitos veiklos sąnaudas.

Turto nuvertėjimas nėra tolygus turto nurašymui. Turtui nuvertėjus, yra mažinama turto vieneto balansinė vertė, tačiau išsaugoma informacija apie turto įsigijimo savikainą, t. y. turto vieneto įsigijimo savikaina apskaitoje lieka tokia pati, kaip iki nuvertėjimo nustatymo, o nuvertėjimas registruojamas atskiroje sąskaitoje. Turto nuvertėjimas apskaitoje yra registruojamas ne didesne verte, nei turto balansinė vertė.

III. AIŠKINAMOJO RAŠTO PASTABOS

Aiškinamojo rašto pastabas sudaro lentelės ir tekstinė informacija, kuriomis paaiškinami reikšmingi finansinių ataskaitų straipsniai. Visos aiškinamojo rašto pastabos numeruojamos eilės tvarka. Tas pats aiškinamojo rašto pastabos numeris nurodomas prie finansinių ataskaitų straipsnio, kurį jis paaiškina. Aiškinamojo rašto pastabos neteikiamos, jeigu ataskaitinio laikotarpio finansinės ataskaitos straipsnio suma yra lygi nuliui.

1. P03. Nematerialusis turtas (toliau NT)

Informacija apie NT balansinės vertės pasikeitimą per ataskaitinį laikotarpį pagal 13 standarto 1 priede nustatytą formą pateikta aiškinamojo rašto priede P03.

Įstaigos veikloje naudojamas šis NT:

- programinė įranga “Windows”, “Office Pro”, antivirusinė programa ESET Endpoint;
- buhalterinės ir personalo apskaitos kompiuterinė programa “Būtent”;
- „Tabelio (grafikų) apskaitos programa“;
- informacinė sistema „Polis“, “Pacientas-2”.

Per 2018 m. įstaigoje įsigyta ilgalaikio nematerialiojo turto už 4545,40 eurų. Tame skaičiuje:

	Pavadinimas	Kaina Eur
1.	<u>Programinė įranga:</u>	4545,40
1.1	Programinė įranga „Polis“	3267,00
1.2	Antivirusinė programa (2 metams)	1278,40

NT amortizacija sudarė per metus 3441,05 EUR. Iš viso 2018-12-31 NT pradinė vertė 23577,74 EUR, likutinė vertė 11974,41 EUR.

NT, kuris yra visiškai amortizuotas, tačiau vis dar naudojamas veikloje, įsigijimo savikaina – 7469,76 EUR.

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nebuvo nustatyti reikšmingi NT nuvertėjimo požymiai. Finansinės būklės ataskaitoje rodoma NT likutinė vertė praktiškai atitinka turto tikrąją vertę.

2. P04. Ilgalaikis materialusis turtas (toliau IMT)

Informacija, apie IMT balansinės vertės pagal ilgalaikio materialiojo turto grupes pasikeitimą per ataskaitinį laikotarpį pagal 12 standarto 1 priede nustatytą formą, pateikta aiškinamojo rašto priede P04.

IMT, kuris yra visiškai nudėvėtas, tačiau vis dar naudojamas veikloje, įsigijimo ar pasigaminimo savikaina – 205511,86 EUR;

IMT, kuris nebenaudojamas arba laikinai nenaudojamas veikloje, nėra.

Pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartis IMT nebuvo įsigyta.

Įstaiga paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną neturėjo sutarčių, pasirašytų dėl IMT įsigijimo ateityje.

Per 2018 metus įsigyta ilgalaikio materialiojo turto už 134103,74 eurų. Tame skaičiuje:

	Ilgalaikio materialiojo turto pavadinimas	Kaina Eur
1	<u>Medicinos įranga:</u>	133483,00
1.1	Videografas HD (intraoralinis jutiklis)	3146,00
1.2	Rentgeno aparatas PEDS 600, Protec	121605,00
1.3	Limfodrenažinis aparatas	4866,00
1.4	Odontologinė kėdė rentgeno kabinetui	1890,00
1.5	Hematologinė maišyklė Mini 3D	726,00
1.6	Masažo stalas “Topaz”	1250,00

2.	<u>Kompiuterinė įranga:</u>	620,74
2.1	Srovės šaltinis APC	620,74

Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimas per 2018 m. sudarė 31033,45 EUR.

2018-12-31 IMT pradinė vertė 521308,25 EUR, likutinė vertė 219614,13 EUR.

Įstaigoje per ataskaitinį laikotarpį turto pergrupavimo iš vienos turto grupės į kitą nebuvo atlikta.

3. P05. Ilgalaikis finansinis turtas. Ilgalaikio finansinio turto įstaiga neturi.

4. P08. Atsargos.

Informacija apie balansinę atsargų vertę pagal atsargų grupes rodoma pagal 8 standarto 1 priede pateiktą formą - aiškinamojo rašto priedas P08.

Ataskaitinių metų pabaigoje atsargų likučio vertė iki grynosios realizavimo vertės sumažinta nebuvo, nes jų balansinė vertė neviršijo būsimos ekonominės naudos tas atsargas sunaudojus.

Įstaigoje nėra trečiųjų asmenų laikomų atsargų.

Įstaigos specifika lemia atsargų grupavimą į tris stambias grupes, kurių likučiai 2018-12-31 sumažėjo 15829,84 EUR ir sudarė 38202,36 EUR, iš jų:

	Pavadinimas	Suma EUR	t.sk. kompensuojami
4.1	Žaliavos	4311,64	
4.2	Medikamentai	33398,16	11659,45
4.3	Mažavertis inventorių	492,56	

Per metus įsigyta atsargų (be finansuojamų) už 157509,83 eurų, sunaudota už 240205,23 eurų.

5. P09. Išankstiniai apmokėjimai.

Informacija apie išankstinius apmokėjimus rodoma naudojant formą, pateiktą 6 standarto 6 priede – aiškinamojo rašto priedas P09.

Išankstiniai apmokėjimai metų pabaigoje sudarė 6751,15 EUR, tame skaičiuje:

tiekJams – 1045,47 EUR,

darbuotojams atostogų darbo užmokestis - 1516,93 EUR, soc. draudimas – 472,98 EUR.

Ateinančių laikotarpių sąnaudos: draudimas - 3388,47 EUR, spauda - 327,30 EUR.

6. P10. Gautinos sumos.

Informacija apie per vienerius metus gautinų sumų įsigijimo savikainą, nuvertėjimą ir balansinę vertę paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną pateikta 17 standarto 7 priede - aiškinamojo rašto priedas P10.

Gautinos sumos metų pabaigoje sudaro 277366,89 EUR. Didžioji jų dalis – 276958,60 EUR yra gautinos lėšos už atliktas sveikatos priežiūros paslaugas iš PSDF lėšų pagal 2018 m. sutartį su TLK. Palyginus su 2017-12-31 šia skola padidėjo 112490,12 EUR.

Įstaiga neturi gautinų sumų, kurioms per ataskaitinį laikotarpį buvo pripažintas nuvertėjimas.

7. P11. Trumpalaikės investicijos, pinigai

Informacija apie turimus pinigus pateikiama pagal 17 standarto 8 priede nurodytą formą - aiškinamojo rašto priedas P11.

Įstaiga turi atsiskaitomąją sąskaitą "Swedbank" ir "Šiaulių" banke. Grynų pinigų laikymas kasoje reglamentuotas. Yra galimybė už mokamas paslaugas atsiskaityti banko kortelėmis.

Metų pabaigoje likutis pinigų 136741,55 EUR mažesnis, palyginus su 2017 m., nes metų pabaigoje buvo pilnai atsiskaityta už rentgeno aparatą.

8. P12. Finansavimo sumos

Informacija apie finansavimo sumas: pagal šaltinį, tikslinę paskirtį ir jų pokyčius per ataskaitinį laikotarpį yra rodoma pagal 20 VSAFAS 4 ir 5 prieduose pateiktas formas - aiškinamojo rašto priedai P12-1, P12-2.

Gautos per metus finansavimo sumos sudarė 67391,83 EUR, iš jų:

	Finansavimo šaltinis	Gautos finansavimo sumos Eur
1	Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras - nemokama vakcina vaikams	63539,36
2	VLK - nemokamai gauta vakcina Influvac	1677,38
3	Kiti šaltiniai - nemokamai gauti medikamentai	1648,82
4	VMI – fizinių asmenų parama 2% nuo GPM	526,27

Per metus panaudota veikloje 84764,44 EUR. Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje finansavimo sumos - 14450,44 EUR.

9. P17, P24. Įsipareigojimai

Informacija apie įsipareigojimų dalį nacionaline valiuta rodoma pagal 17 standarto 13 priede nustatytą privalomą formą - aiškinamojo rašto priedas P24-1.

Ilgalaikių įsipareigojimų ataskaitiniu laikotarpiu įstaiga neturėjo.

Informacija apie kai kurias trumpalaikes mokėtinas sumas ir apie jų pokytį per ataskaitinį laikotarpį rodoma naudojant formą, pateiktą 17 standarto 12 priede - aiškinamojo rašto priedas P17.

Metų pabaigoje įsipareigojimai iš viso sudarė 293789,36 EUR. Palyginus su 2017 m. pabaiga, padaugėjo 51589,34 EUR, nes padidėjo soc. draudimo įmokų suma nuo gruodžio mėn. darbuotojams sumokėtų atlyginimų.

Didžiausią trumpalaikių įsipareigojimų dalį sudaro su darbo santykiais susiję mokėtinos sumos (įmokos Sodrai nuo gruodžio mėn. atlyginimų) – 125450,23 EUR (padidėjo 31612,89 EUR). Sukauptos atostoginių sąnaudos – 134136,61 EUR (padidėjo 17739,61 EUR, nes padidėjo vidutinis DU), kitos sukauptos sąnaudos – 22551,47 EUR.

Skolos tiekėjams padidėjo 2557,70 EUR ir sudarė 11600,05 EUR už einamojo laikotarpio paskutinį mėnesį įsigytas paslaugas ir prekes.

Kiti trumpalaikiai įsipareigojimai – 51 EUR TLK už gruodžio mėn. išduotus kompensuojamų vaistų pasus.

Atsiskaitymai vykdomi vadovaujantis sudarytomis sutartimis. Pradelstų įsiskolinimų iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos nebuvo.

Paskolų įstaiga neturėjo.

Pagal VSAFAS 17 standartą peržiūrėti finansinės rizikos rodikliai:

1. palūkanų normos rizika – nėra, nes nėra palūkanų;
2. likvidumo rizika – nėra, nes įstaigoje pinigų likutis pakankamas, kad laiku įvykdyti finansinius įsipareigojimus;
3. kredito rizika – nėra, nes nėra kredito sandorių;
4. valiutos kurso rizika – nėra, nes visiems sandoriams naudojama valiuta – eurai, kitos valiutos neturėjome.

10. P14. Nuoma, finansinė nuoma (lizingas) ir panauda

Finansinės nuomos būdu naudojamo turto ir finansinės nuomos ilgalaikių įsipareigojimų įstaiga neturi.

Pagal panaudos sutartis gauto turto vertė per 2018 metus sumažėjo 2121,60 EUR dėl gautos iš savivaldybės nudėvėtos (jau netinkamos naudojimui) medicinos įrangos nurašymo ir paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną sudarė 700171,92 EUR.

Didžiąją dalis pagal panaudos sutartis gauto turto - už 665643,89 EUR gauta iš savivaldybės. Tame skaičiuje - pastatai už 651934,55 EUR pagal panaudos sutartį su Šiaulių m. savivaldybe, sudaryta 2018-05-15 Nr. SŽ-564 iki 2028 m. gegužės mėn. 15 d. Sutartyje yra numatyta ją pratęsti raštišku šalių susitarimu. Dar pagal 1997-12-01 Tipinę panaudos sutartį savivaldybė perdavė neatlygintinai naudotis: ilgalaikį turtą, kurio vertė metų pabaigoje sudarė 9540,04 EUR bei trumpalaikį turtą už 4169,30 EUR.

Iš LR Sveikatos apsaugos ministerijos anksčiau gauta medicininė įranga (likutinė vertė 6939,16 EUR, iš jų - ilgalaikio turto už 2476,49 EUR bei trumpalaikio turto už 4462,67 EUR) perduota savivaldybei.

Iš LSMU ligoninės Kauno klinikų ilgalaikiu turtu gautos medicinos įrangos vertė 12844,83 EUR.

Iš Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro gautas trumpalaikis turtas už 1113,20 EUR.

Iš UAB „Limeta“ gauta medicinos įrangos už 20570,00 EUR.

2018-06-01 sudaryta veiklos nuomos sutartis Nr. CP056617/S-99 su UAB „Inida“. Nuomojami 32 kompiuteriai su monitoriais. Nuomos įmokos 5571,36 EUR pagal VSAFAS 19 standartą pripažintos sąnaudomis.

11. Grynasis turtas

Informacija apie grynąjį turtą pateikta gryojo turto pokyčių ataskaitoje pagal 4 VSAFAS nustatytus reikalavimus.

Grynasis turtas 2018-12-31 lygus **343589,77 EUR**. Iš jų dalininkų (savivaldybės) kapitalas 31548,33 EUR bei sukauptas perviršis (pelnas) 312041,44 EUR (t. sk. 31189,65 – 2018 m.)

12. P12. Finansavimo pajamos

Informacija apie finansavimo pajamas veiklos rezultatų ataskaitoje pateikta pagal 20 VSAFAS nustatytus reikalavimus. Finansavimo pajamoms priskirta ta finansavimo dalis, kuri jau panaudota įstaigos veikloje.

Finansavimo pajamos, t.y. 2018 m. panaudota gauto finansavimo dalis sudarė **84764,44 EUR**, iš jų:

	Finansavimo šaltinis	Finansavimo pajamos EUR
1	Valstybės lėšos - medikamentai	5,48
2	Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras - nemokama vakcina vaikams	79956,58
3	VLK - nemokamai gauta vakcina Influxac, Rhesonative	1788,05
4	Kiti šaltiniai - nemokamai gauti medikamentai	1648,82
5	VMI – fizinių asmenų parama 2% nuo GPM	1365,51

13. P21. Pagrindinės veiklos kitos pajamos; P23. Finansinės veiklos pajamos

Visos įstaigos 2018 m. pajamos - 3309563,06 EUR, t. sk. pagrindinės veiklos - 3309456,16 EUR (iš jų finansavimo pajamos 84758,96 EUR ir pagrindinės veiklos kitos pajamos 3224691,72 EUR), bei finansinės ir investicinės veiklos - 106,90 EUR;

Visos pajamos už suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas tikrąja verte rodomos veiklos rezultatų ataskaitos eilutėje „Pagrindinės veiklos kitos pajamos“ (3 standarto 2 priedas).

Informacija apie pagrindinės veiklos kitas pajamas ir kitos veiklos pajamas įrašyta pagal 10 standarto 2 priede pateiktą formą - aiškinamojo rašto priedas P21.

	Pajamos	Suma EUR 2018 m.	Suma EUR 2017 m.	Skirtumas 2018 m. - 2017 m.
1.	Pagrindinės veiklos kitos pajamos (be finansuojamų) sudaro 97,4 % iš visų 3309563,06 EUR pajamų	3224691,72	2803416,04	421275,7
1.1	Pajamos už suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas, kurias apmoka Šiaulių teritorinė ligonių kasa iš PSDF lėšų (sudaro 91,6 % iš visų pajamų, 94,0 % iš 3224691,72 (be finansuojamų))	3031963,03	2623876,25	408086,8
1.2	Pajamos už suteiktas medicinos paslaugas, kurias apmoka įvairūs fiziniai ir juridiniai asmenys (5,8 %)	186583,07	174857,42	11725,65
1.3	Pajamos už suteiktas medicinos paslaugas kitoms gydymo įstaigoms (0,2 %)	5173,96	3660,16	1513,80
1.4	Įvairios kitos pajamos	971,66	1022,21	-50,55

Palyginus su 2017 metais pagrindinės veiklos kitos pajamos padidėjo 421275,68 EUR dėl pajamų iš TLK padidėjimo (buvo padidinti paslaugų įkainiai).

Informacija apie **finansinės ir investicinės veiklos pajamas** ir sąnaudas teikiama pagal 6 standarto 4 priede pateiktą formą - aiškinamojo rašto priedas **P23**.

1.	Finansinės ir investicinės veiklos pajamos	106,90	479,12
1.1	Palūkanos už banke laikomus pinigus	106,90	479,12

14. P02. Sąnaudos

Sąnaudos, įvertintos tikrąja verte, ir jų struktūra yra rodomos veiklos rezultatų ataskaitoje (3 standarto 2 priedas). Pateikimą pagal segmentus reikalavimus nustato 25 VSAFAS “Segmentai” (aiškinamojo rašto priedas **P02**).

Visos sąnaudos per ataskaitinį laikotarpį sudarė **3278373,41** EUR .

	Sąnaudos	Suma EUR 2018 m.	Suma EUR 2017 m.	Skirtumas 2018 m. - 2017 m.
	Pagrindinės veiklos visos sąnaudos	3278373,41	2852578,28	425795,1
1.	<u>Darbo užmokesčio ir socialinio draudimo</u>	<u>2849254,56</u>	<u>2436710,71</u>	412543,8
1.1	Darbo užmokestis (66,3 % nuo visų sąnaudų)	2173509,73	1859124,27	314385,5
1.2	Socialinis draudimas	675744,83	577586,24	98158,6
2.	Atsargos	<u>239185,13</u>	<u>252903,29</u>	-13718,2
2.1	Medikamentai	214965,13	226895,29	-11930,2
2.1.1	t. sk. kompensuojami	83398,93	76316,46	7082,5
2.2	Kitos atsargos (ūkinės, mažavertis inventorių)	24220,00	26008,00	-1788,0
3.	Nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudos	<u>34474,50</u>	<u>25649,43</u>	8825,07
4.	Komunalinių ir ryšių paslaugos	<u>34310,65</u>	<u>30827,30</u>	3483,35
5.	Komandiruočių	<u>316,04</u>	<u>500,43</u>	-184,39
6.	Transporto	<u>6939,61</u>	<u>7111,75</u>	-172,14
7.	Kvalifikacijos kėlimo	<u>4129,09</u>	<u>6138,15</u>	-2009,06
8.	Paprastojo remonto ir eksploatavimo visos sąnaudos	<u>45634,59</u>	<u>40626,48</u>	5008,11
8.1	pastatų remontas ir eksploatacija	24458,62	16593,85	7864,77
8.2	medicinos įrangos aptarnavimas, patikra	17024,68	16523,08	501,60
8.3	kompiuterinės įrangos remontas ir eksploatavimas	4070,46	7509,55	-3439,1
8.4	kitos įrangos ir baldų remontas ir eksploatavimas	80,82	0	
9.	Nurašytų sumų sąnaudos	1,87	777,30	-775,43
10.	Nuomos:	<u>5571,36</u>	0	5571,36
11.	Kitų paslaugų sąnaudos:	<u>45320,68</u>	<u>39861,93</u>	5458,75
11.1	laboratorinių ir kitų tyrimų, paslaugų už įstaigos ribų	27156,07	26143,56	1012,51
11.2	banko paslaugų sąnaudos	102,49	10,79	

11.3	kompiuterinės informacijos aptarnavimo sąnaudos	3028,19	2037,03	
11.4	apsaugos paslaugų sąnaudos	636,07	500,28	
11.5	skalbimo paslaugų	1643,05	1090,38	
11.6	spaudos, reklamos sąnaudos	2496,41	934,17	
11.7	atliekų tvarkymo, utilizavimo, dezinfekcijos pasl.	6953,15	6466,53	
11.8	įvairių pastovių paslaugų	3352,35	2679,19	
12.	Kitos sąnaudos	<u>13235,33</u>	<u>11471,51</u>	1763,82
12.1	civilinės atsakomybės draudimo sąnaudos	4327,32	4085,76	
12.2	kitos įvairios veiklos sąnaudos	8908,01	7385,75	

15. Su darbo santykiais susijusios išmokos

Informacija apie su darbo santykiais susijusias išmokas yra pateikta pagal 24 VSAFAS nustatytus reikalavimus.

Darbo užmokesčio sąnaudos – 2173509,73 EUR sąnaudų struktūroje 2018 m. sudaro didžiausią dalį – 66,3 %.

Vidutinis ataskaitinio laikotarpio darbuotojų skaičius – 172 žmonės. Vidutinis sąlyginis darbuotojų skaičius – 156 etatai.

Vidutinis vieno darbuotojo darbo užmokestis - 1029 EUR (padidėjo 102 EUR), vieno etato - 1133 EUR (padidėjo 123 EUR).

Sukaupta už kasmetines atostogas mokėtina suma, užregistruota apskaitoje paskutinę metų dieną, t.y. gruodžio 31 d. lygi 134136,61 EUR: darbo užmokesčio – 102243,66 EUR, soc. draudimo – 31892,95 EUR.

Sukauptos kitos mokėtinos sumos (už skatinamąsias paslaugas) – 22551,47 EUR.

16. Tarpusavio užskaitos

Tarpusavio užskaitos atliktos remiantis apskaitos principais, nustatytais 1 VSAFAS „Finansinių ataskaitų rinkinio pateikimas“ bei tais atvejais, kai atskiruose VSAFAS nurodyta tas užskaitas atlikti.

Kas mėnesi atliekamos trišalės tarpusavio užskaitos: Sodra – Šiaulių Teritorinė ligonių kasa – Įstaiga. TLK mažina skolą įstaigai tokiai sumai, kurią įstaiga skolinga Sodrai, o Sodra mažina skolą TLK tokia pat suma. Todėl įstaiga neperveda Sodrai įmokų, visa suma užskaitoma.

Per ataskaitinį laikotarpį atliktų tarpusavio užskaitų suma sudarė 845411,39 EUR.

Direktorė

Aurika Koncienė

Vyr. buhalterė

Dina Dubinienė

Aiškinaamojo rašto priedų sąrašas:

Priedo Nr.	VSAKIS Nr.	Pavadinimas
1	P3	13-ojo VSAFAS "Nematerialusis turtas" 1 priedas "Nematerialiojo turto balansinės vertės pasikeitimas per ataskaitinį laikotarpį"
2	P4	12-ojo VSAFAS "Ilgalaikis materialusis turtas" 1 priedas "Ilgalaikio materialiojo turto balansinės vertės pasikeitimas per ataskaitinį laikotarpį"
3	P5	17-ojo VSAFAS "Ilgalaikis finansinis turtas turtas" - nėra
4	P8	8-ojo VSAFAS "Atsargos" 1 priedas "Atsargų vertės pasikeitimas per ataskaitinį laikotarpį"
5	P9	6-ojo VSAFAS "Finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas" 6 priedas "Informacija apie išankstinius apmokėjimus"
6	P10	17-ojo VSAFAS "Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai" 7 priedas "Informacija apie per vienus metus gautinas sumas"
7	P11	17-ojo VSAFAS "Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai" 8 priedas "Informacija apie pinigų ir pinigų ekvivalentus"
8	P12	20-ojo VSAFAS "Finansavimo sumos" 5 priedas "Finansavimo sumų likučiai"
9	P17 P24	17-ojo VSAFAS "Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai" 12 priedas "Informacija apie kai kurias trumpalaikes mokėtinas sumas" 17-ojo VSAFAS "Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai" 13 priedas "Informacija apie įsipareigojimų dalį nacionaline valiuta"
10	P14	19-ojo VSAFAS „Įsipareigojimai, atsirand. iš nuomos ir kito turto perleidimo sutarčių“. „Panaudos sutartys“.
11		4-ojo VSAFAS „Grynojo turto pokyčio ataskaita“ 1 priedas
12	P12	20-ojo VSAFAS "Finansavimo sumos" 4 priedas "Finansavimo sumos pagal šaltinį, tikslinę paskirtį ir jų pokyčiai per ataskaitinį laikotarpį"
13	P21 P23	10-ojo VSAFAS "Kitos pajamos" 2 priedas "Informacija apie pagrindinės veiklos kitas pajamas ir kitos veiklos pajamas pateikimo finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte" 6-ojo VSAFAS "Finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas" 4 priedas "Finansinės ir investicinės veiklos pajamos ir sąnaudos"
14	P2	25-ojo VSAFAS "Segmentai" "Ataskaitinio laikotarpio informacija pagal veiklos segmentus"
15	P22	„Pagrindinės veiklos sąnaudos“ Darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudos